

1. DECEMBAR - SVETSKI AIDS DAN

„Popunimo prazninu u znanju, prevenciji i podršci osobama koje žive sa HIV-om“

Svetski AIDS dan okuplja ljude širom sveta sa ciljem podizanja pozornosti u vezi HIV pandemije i demonstrira međunarodnu solidarnost. Ovaj dan predstavlja jedinstvenu priliku da predstavnici vlada, državnih institucija i javno zdravstvenih ustanova u saradnji sa ostalim partnerima informišu javnost o aktuelnoj epidemiološkoj situaciji i da podstaknu celokupnu društvenu zajednicu da svima obezbedi nediskriminatoran i neosuđujući pristup adekvatnim uslugama iz domena prevencije HIV infekcije, kao i terapiji, nezi i podršci za osobe inficirane HIV-om.

Ovogodišnja kampanja u Republici Srbiji se realizuje pod sloganom **„Popunimo prazninu u znanju, prevenciji i podršci osobama koje žive sa HIV-om“**. Svetski AIDS dan, 1. decembar, je prilika da se iskoristi snaga socijalne promene, pri čemu se u prvi plan stavljaju pojedinci sa ciljem popunjavanja prepoznatih praznina u odgovoru na HIV/AIDS.

Očekivani ishodi:

- **Popunimo praznine u testiranju na HIV** - 19 miliona osoba u svetu koje ne znaju da su inficirane HIV-om mogu dobiti podršku.
- **Popunimo praznine u lečenju** - 35 miliona osoba koje žive sa HIV-om u svetu imaće dostupno lečenje koje znači život.
- **Popunimo praznine u dostupnosti lekova za decu** - svoj deci koja žive sa HIV-om u svetu biće omogućeno lečenje, a ne samo svakom četvrtom detetu kao što je to danas.
- **Popunimo praznine u dostupnosti preventivnih i drugih usluga** - sve osobe mogu biti uključene kao deo rešenja.

Aktivnosti koje prate obeležavanje 1. decembra, dobar su primer jedinstvenosti i sveobuhvatnosti nacionalnog odgovora na HIV epidemiju, pri čemu svaka institucija, ustanova, organizacija i/ili udruženje preuzima vodeću ulogu u okviru svojih kompetencija, međusobno se dopunjujući. U saradnji sa Ministarstvom zdravlja, institutima i zavodima za javno zdravlje, Ministarstvom omladine i sporta -kancelarijama za mlade, UN agencijama, civilnim sektorom, Unijom organizacija Srbije koje se bave zaštitom osoba koje žive sa HIV-om, domovima zdravlja, Crvenim krstom Srbije, školama i medijima, pored već tradicionalnih tribina i brojnih aktivnosti organizovanih na javnim mestima, biće realizovane brojne interaktivne edukacije u školama i na fakultetima, kao i **intenzivirano pružanje usluge dobrovoljnog, besplatnog, poverljivog savetovanja i testiranja u institucionalnim savetovalištima za HIV i druge polno prenosive**

infekcije, kao i na terenu, sa fokusom na pripadnike iz populacija koje su pod povećanim rizikom od infekcije HIV-om.

Zavod za javno zdravlje Pirov je organizovao predavanja učenicima osmog razreda osnovnih škola i radionice “Koliko znaš o sidi i HIV infekciji” učenicima srednjih škola.

Zavod za javno zdravlje Pirov poziva sve koji su imali neko rizično ponašanje u bližoj ili daljoj prošlosti da se posavetuju i besplatno i anonimno testiraju na HIV u Centru za kontrolu i prevenciju bolesti u okviru DPST (savetovališta za dobrovoljno, besplatno i poverljivo savetovanje u savetovalištu i testiranje na HIV i druge polno prenosive bolesti)

Nacionalna kampanja povodom obeležavanja 1. decembra u Srbiji počela je krajem novembra i trajaće do sredine decembra.

Epidemiološka slika u svetu i Srbiji

Prema procenama UNAIDS-a u svetu je krajem 2013. godine 35 miliona (33–37 miliona) ljudi živelo sa HIV-om, što predstavlja značajan porast u odnosu na raniji period (18,7 miliona 1995, odnosno 28,6 miliona 2000. godine). **Od početka epidemije oko 78 miliona (71–87 miliona) osoba je inficirano HIV-om**, dok je **39 miliona (35– 43 miliona) osoba umrlo od AIDS-a**.

Procenjuje se da je u svetu **2,1 miliona osoba novoinficirano HIV-om u 2013. godini** (3,5 miliona 2000. godine), od kojih je bilo 240.000 dece - upola manje u odnosu na 2001. godinu (550.000). **Tokom prošle godine od AIDS-a je umrlo 1,5 miliona ljudi**, što je značajna redukcija u odnosu na 2005. godinu kada je od AIDS-a umrlo 2,4 miliona osoba u svetu.

U 2013. godini 12,9 miliona osoba inficiranih HIV-om je imalo dostupnu antitetrivirusnu terapiju (5,2 miliona u 2009. godini), što predstavlja tek 37% svih osoba koje žive sa HIV-om u svetu (**tri od pet osoba inficiranih HIV-om nema dostupnu ARV terapiju**), dok je samo 24% dece inficirane HIV-om dobijalo lekove koji znače život.

HIV je vodeći uzrok umiranja među ženama u reproduktivnoj dobi, pri čemu se procenjuje da 54% trudnica koje žive i zemljama sa niskim ili srednjom prihodom nije testirano na HIV. U 2013. godini skoro 60% svih novoinficiranih osoba među mladima uzrasta 15–24 godine su bile adolescentkinje i mlade žene. AIDS je i dalje vodeći razlog umiranja među adolescentima u Africi.

Globalno, **muškarci koji imaju seks sa muškarcima imaju 19 puta veći rizik da su inficirani HIV-om** u odnosu na opštu populaciju. Učestalost HIV infekcije **među osobama koje se bave komercijanim seksualnim radom je 12 puta veća** nego u opštoj populaciji. **Transrodne žene imaju 49 puta veći rizik od inficiranja HIV-om** nego sve odrasle osobe reproduktivne dobi (15- 49 godina). Procenjuje se da je **učestalost HIV infekcije i do 28 puta veća među osobama koje injektiraju droge nego u opštoj populaciji.**

Zabrinjava procena **da značajan udeo HIV pozitivnih osoba u svetu ne zna da je inficiran HIV-om,** pri čemu se taj procenat kreće od 30% do 50% u regionu Evrope. **Stigma, diskriminacija i socijalna marginalizacija** su svakodnevica osoba najteže pogođenih HIV-om, odnosno populacionih grupa koje su najteže dostupne za intervencije u mnogim zemljama (osobe koje se bave seksualnim radom, injektirajući korisnici droga, muškarci koji imaju seksualne odnose sa muškarcima, transrodne osobe, zatvorenici, migranti).

Prema podacima Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut” od početka epidemije, 1985. godine, pa zaključno sa 20. novembrom 2014. godine, **u Republici Srbiji je registrovano 3098 osoba inficiranih HIV-om, od kojih je 1727 osoba obolelo, dok je 1067 osoba umrlo od AIDS-a,** a još 100 osoba inficiranih HIV-om je umrlo od bolesti ili stanja koja nisu povezana sa HIV-om. Kao i ranijih godina i ove godine **seksualni put prenosa je dominantan,** posebno nezaštićeni analni seksualni odnosi, kako među novootkrivenim osobama inficiranim HIV-om, tako i među obolelima i umrlima od AIDS-a (oko 80%).

U Srbiji trenutno 1931 osoba živi sa HIV-om, a procenjuje se da još oko 1100 osoba u našoj zemlji ne zna da je inficirano HIV-om (35% ili svaka treća osoba inficirana HIV-om). Znajući da **HIV infekcija može u proseku od 7 do 10 godina proticati bez manifestnih kliničkih znakova** i simptoma, jedini način da se HIV infekcija otkrije jeste da se osoba koja je imala neki rizik:- **usputni, slučajni seksualni odnos bez kondoma, - više seksualnih partnera, - nezaštićen seksualni odnos sa osobom istog ili suprotnog pola nepoznatog HIV statusa, -razmena pribora za uzimanje narkotika, -tetoviranje ili pirsing nesterilnim priborom i sl**